

พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1

สุจิตรา แดงศรีธรรม วัฒน์ บุญกอบ จันทร์จारी เกตุมาโร และ เกษม ชูรัตน์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพระหว่าง เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และโรคประจำตัว ของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพกับปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ทั้งหมดจำนวน 244 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 กลุ่มด้วย t-test independent ทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 3 กลุ่ม ด้วย F-test (one-way analysis of variance [ANOVA]) และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ผลการวิจัยพบว่า

1. พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง
2. พนักงานที่มีโรคประจำตัวต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้ความสามารถตนเองของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและการรับรู้ภาวะสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1

HEALTH PROMOTION BEHEVIORS OF STAFF MEMBERS AT BANGPAKOK 1 HOSPITAL

Sujittra Dangsitam, Wat Bhungob, Chanjaree Getmaro and Kasem Chooratna

Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

Abstract

In this study, the researcher (1) examined the health promotion behaviors of staff members at Bangpakok 1 Hospital; (2) compared the health promotion behaviors of sex age level of study income and harboring congenital diseases of the staff members under study; and (3) investigated the relationships between these health promotion of behaviors and the factor of health perception on the part of these staff members. The samples consisted of 244 staff members employed at Bangpakok 1 Hospital. Utilizing techniques of descriptive statistics, the researcher analyzed the data in terms of percentage, mean, and standard deviation. A t-test technique was used in analyzing the differences between two groups of variables. In testing differences between three groups of variables, the researcher employed the F- test (one-way analysis of variance [ANOVA]). In further testing, the researcher also utilized Pearson's product moment correlation coefficient (PPMCC) method. Statistical significance was set at the .05 level.

Findings were as follows:

1. The staff members exhibited health promotion behaviors at a moderate level.
2. The staff members who differed in harboring congenital diseases evinced concomitant differences in their health promotion behaviors at the statistically significant level of .05.
3. The factors of perception of health held by the staff member's perception of the benefits of health promotion behaviors; perception of obstacles to health promotion behaviors; and perception of health conditions were found to be positively correlated with health promotion behaviors at the statistically significant level of .05.

Keywords: Health Promotion Behaviors, Staff Members at Bangpakok 1 Hospital

บทนำ

สุขภาพมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มระบบสุขภาพไทย จึงต้องวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพทั้งด้านปัจเจกบุคคล สภาพแวดล้อมในทุกมิติที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ อันได้แก่ เศรษฐกิจ การศึกษา ประชากร ครอบครัวและการอพยพย้ายถิ่น ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม การเมืองและการปกครอง สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี รวมทั้งตัวระบบบริการสุขภาพเอง ในขณะที่ประเทศไทยยังเผชิญกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความยากจนและการให้บริการขั้นพื้นฐานในด้านหนึ่ง มีการเจริญเติบโตด้านอุตสาหกรรม เทคโนโลยี และมีความเป็นเมืองเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นแนวทางในการที่จะดำเนินงานด้านสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคอย่างได้มาตรฐาน ทำให้คนไทยตื่นตัวและเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพ ออกกำลังกาย บริโภคอาหารที่สะอาดและปลอดภัย ลดความเครียด เพื่อลดโรคที่สำคัญ ได้แก่ โรคหลอดเลือดและหัวใจ ความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และมะเร็ง รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่จำเป็นในการรักษาสุขภาพและทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการสร้างสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน (Bureau of Policy and Strategy, 2011)

จากสภาพการดำรงชีวิตของประชาชนในปัจจุบัน แตกต่างจากอดีตมากเกิดการแข่งขันกันมากมายในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านการเมือง ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทั้งสิ้น ส่งผลให้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านการใช้ชีวิตในสังคม เป็นต้น ปัจจุบันนี้พบว่าบุคคลที่อยู่ในวัยทำงานมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้น เช่น ขาดการออกกำลังกาย บริโภคอาหารจานด่วนมากขึ้นรับประทานอาหารไม่ครบทุกมื้อและไม่ครบทั้ง 5 หมู่ การมีสุขภาพที่ดีได้นั้นต้องมีสุขภาพจิต สุขภาพกาย สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงจิตวิญญาณด้วย ดังนั้นการส่งเสริมสุขภาพหรือสร้างเสริมสุขภาพเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้และปรับตัวตลอดเวลา การดูแลสุขภาพเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เริ่มตั้งแต่วัยเด็กและค่อย ๆ สมบูรณ์ขึ้นในวัยผู้ใหญ่โดยอาศัยปัจจัยได้แก่ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม แรงจูงใจซึ่งพัฒนามาจากความสามารถส่วนบุคคล (Kunchalee Poomarintra, 2011, p. 1)

กระทรวงสาธารณสุข รายงานอันดับสาเหตุการป่วย (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) จำแนกตามรายการ พ.ศ. 2556 (อัตราต่อประชากร 1,000 คน) โรคระบบทางเดินหายใจเป็นอันดับ 1 อัตรา 418.25 รองลงมาอันดับ 2 โรคระบบไหลเวียนเลือด อัตรา 414.01 อันดับ 3 โรคเกี่ยวกับระบบต่อมไร้ท่อ โภชนาการ และเมตาบอลิซึม อัตรา 390.52 รองลงมาอันดับ 4 โรคระบบกล้ามเนื้อ 351.66 รองลงมาอันดับ 5 โรคระบบย่อยอาหารรวมโรคในช่องปาก อัตรา 326.92 และอันดับอื่นตามลำดับ (Strategy and Planning Division, 2013)

โดยผู้วิจัยได้ทำการ ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นจากหน่วยงานเวชสถิติในปี พ.ศ. 2559 แบ่งตามกลุ่มโรคเบื้องต้นพบว่า พนักงานส่วนใหญ่ป่วยเป็นโรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบนเฉียบพลันเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 55.91 รองลงมาอันดับที่ 2 ป่วยเป็นโรคกระเพาะอาหารกับลำไส้อักเสบและลำไส้ใหญ่อักเสบ คิดเป็นร้อยละ 25 รองลงมาอันดับที่ 3 โรคคอหอยอักเสบเฉียบพลันไม่ระบุรายละเอียด คิดเป็นร้อยละ 19.44 รองลงมาอันดับที่ 4 ป่วยเป็นโรคคอหอยส่วนจมูกอักเสบเฉียบพลัน (ไข้หวัด) คิดเป็นร้อยละ 17.83 รองลงมา อันดับ 5 ป่วยเป็นโรคความผิดปกติของเมตาบอลิซึมของไกลโคโปรตีนหรือไขมันในเลือดผิดปกติคิดเป็นร้อยละ 7.41 รองลงมาอันดับที่ 6 ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงไม่ทราบสาเหตุ คิดเป็นร้อยละ 5.61 จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้ทำการสำรวจสาเหตุการเกิดโดยการสัมภาษณ์และสอบถามโดยการสุ่มพบว่าพนักงานโรงพยาบาล บางปะกอก 1 มีการดำเนินชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพน้อยลงโดยเฉพาะการบริโภคอาหาร มักเลือกที่จะ

บริโภคตามความคุ้นเคยตามความสะดวก เป็นเพราะระยะเวลาในการพักผ่อนมีน้อยจึงทำให้เลือกบริโภคอาหารที่สะดวกมากกว่า

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก โดยใช้แนวคิดของเพนเดอร์ (Pender, 1996) ประกอบด้วย รับผิดชอบต่อสุขภาพ ด้านกิจกรรมทางร่างกาย ด้านการโภชนาการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการพัฒนาทางจิตวิญญาณ และด้านการจัดการกับความเครียด ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และโรคประจำตัว ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้ความสามารถตนเองของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ และการรับรู้ภาวะสุขภาพเพื่อใช้เป็นข้อเสนอแนะและนำไปวางแผนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพระหว่าง เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และโรคประจำตัว ของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพกับปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1

สมมติฐานของการวิจัย

1. พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน
2. พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน
3. พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน
4. พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน
5. พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ที่มีโรคประจำตัวต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน
6. ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ทั้งหมดจำนวน 244 คน
ขั้นที่ 1. ขั้นตอนการดำเนินการสร้างเครื่องมือ
เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และโรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ จำนวน 33 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 25 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขั้นที่ 2 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในอำเภอท้ายเหมือง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.83

2. นำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการตรวจคุณภาพ ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยต่อไป

ขั้นที่ 3. การเก็บข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ได้แก่ สายงานแพทย์ จำนวน 5 คน สายงานสนับสนุนการแพทย์ จำนวน 18 คน สายงานบริการส่วนหน้า จำนวน 17 คน สายงานการพยาบาล จำนวน 136 คน สายงานการตลาดและพัฒนาธุรกิจ จำนวน 5 คน สายงานบัญชีและการเงิน จำนวน 21 คน สายงานบริหารงานทั่วไป จำนวน 41 คน สายงานบริหาร จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 244 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ จำนวน 33 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 25 ข้อ รวมทั้งหมด จำนวน 63 ข้อ ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 แต่ละแผนก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 244 คน ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน สิ้นสุด 30 สิงหาคม 2560 ได้ข้อมูลครบถ้วนคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ และพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม ด้วย t-test independent ทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 3 กลุ่ม ด้วย F-test (one-way analysis of variance [ANOVA]) และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ และพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ

การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ	พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p value
1. การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	0.227	0.000*
2. ด้านการรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	0.325	0.000*
3. ด้านการรับรู้ความสามารถตนเองของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	0.576	0.000*
4. ด้านการรับรู้ภาวะสุขภาพ	0.498	0.000*
รวม	0.593	0.000*

* $p < 0.05$

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของพนักงาน ระหว่างเพศชายและเพศหญิง

(n = 244)

พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	เพศ				t	p value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	29.31	4.93	30.41	4.62	-1.49	0.14
2. ด้านกิจกรรมทางด้านร่างกาย	16.31	3.64	15.82	3.56	0.88	0.38
3. ด้านการส่งเสริมโภชนาการ	16.29	3.15	15.51	2.96	1.67	0.10
4. ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	15.00	2.75	15.27	2.69	-0.63	0.53
5. ด้านการจัดการความเครียด	14.20	2.82	14.49	2.76	-0.68	0.50
รวม	91.12	13.73	91.50	10.86	-0.21	0.83

* $p < 0.05$

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของพนักงาน ระหว่างอายุต่างกัน

(n = 244)

พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	อายุ										F	p value
	20-25 ปี		26-30 ปี		31-35 ปี		36-40 ปี		40 ปี ขึ้นไป			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	29.51	4.90	29.51	4.53	30.69	4.12	29.97	5.01	31.35	5.04	1.50	0.20
2. ด้านกิจกรรมทางด้านร่างกาย	15.59	3.00	16.74	3.61	16.63	3.79	15.23	3.44	14.63	3.42	3.57	0.01*
3. ด้านการส่งเสริมโภชนาการ	15.56	3.26	16.03	2.97	15.67	3.18	15.87	3.38	15.10	2.38	0.72	0.58
4. ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	15.54	3.15	15.29	2.79	15.15	2.45	15.43	2.42	14.75	2.59	0.57	0.69
5. ด้านการจัดการ ความเครียด	15.00	2.66	14.63	2.81	14.65	2.62	13.97	2.57	13.69	2.98	1.71	0.15
รวม	91.22	11.67	92.20	16.71	92.79	16.16	90.47	16.82	89.52	16.41	0.65	0.63

* $p < 0.05$

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของพนักงาน ระหว่างระดับการศึกษาที่ต่างกัน

(n = 244)

พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	ระดับการศึกษา								F	P value
	มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า		อนุปริญญา หรือ เทียบเท่า		ปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า		ปริญญาโท หรือสูงกว่า			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	30.31	5.06	30.65	4.68	30.03	4.61	31.75	2.63	0.29	0.83
2. ด้านกิจกรรมทางด้านร่างกาย	14.93	3.56	16.30	3.61	16.29	3.54	14.50	2.38	2.44	0.06
3. ด้านการส่งเสริมโภชนาการ	15.57	3.08	14.78	2.54	15.87	3.03	14.50	3.32	1.13	0.34
4. ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	14.74	2.59	15.28	2.62	15.40	2.76	15.00	1.83	0.88	0.45
5. ด้านการจัดการความเครียด	14.18	2.97	14.43	2.99	14.54	2.68	13.75	1.71	0.33	0.80
รวม	89.74	12.84	91.43	10.80	92.13	11.16	89.50	4.51	0.67	0.57

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของพนักงาน ระหว่างมีโรคประจำตัวและไม่มี

(n = 244)

พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	โรคประจำตัว				t	p value
	มี		ไม่มี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	28.06	5.12	30.53	4.54	8.34	0.00*
2. ด้านกิจกรรมทางด้านร่างกาย	14.59	3.48	16.14	3.54	5.61	0.02*
3. ด้านการส่งเสริมโภชนาการ	16.03	2.42	15.61	3.09	0.56	0.46
4. ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	13.76	3.02	15.45	2.57	11.62	0.00*
5. ด้านการจัดการความเครียด	13.03	3.02	14.66	2.66	10.53	0.00*
รวม	85.47	11.38	92.39	11.24	11.04	0.00*

* $p < 0.05$

อภิปรายผลการวิจัย

1. พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกวิทย์ ปฏิสัมพันธ์กุล (Akawit Patisampitakul, 2011); วันชัย เยี่ยงกุลชาว (Wanchai Yiangkulchao, 2011); เนาวรัตน์ วิสัยชนม์ (Naowarat Wisaichon, 2011); กองมณี สุรวงษ์สิน (Kongmanee Surawongsin, 2008); สุวิภา อนุจรพันธ์ (Suwipha Anuchornphan, 2007); ปัทมา สันติวงศ์เดชา (Padthama Santiwongdech, 2007); และสุภา อินทร (Supa Intorn, 2004); พบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ

2. พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกันผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่า พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชวนพิศ เจริญพงศ์ (Chuanpit Charoenpong, 2013); เอกวิทย์ ปฏิสัมพันธ์ (Akawit Patisampitakul, 2011); วันชัย เยี่ยงกุลเชาว์ (Wanchai Yiangkulchao, 2011); สุวิภา อนุจรพันธ์ (Suwipha Anuchornphan, 2007); ปัทมา สันติวงศ์เดชา (Padthama Santiwongdech, 2007); สุภา อินทร (Supa Intorn, 2004); และ นุชระพี สุทธิกุล (Nuchrapee Suthikul, 1997) พบว่า อายุต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน

3. พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 พบว่า พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเอกวิทย์ ปฏิสัมพันธ์ (Akawit Patisampitakul, 2011); วันชัย เยี่ยงกุลเชาว์ (Wanchai Yiangkulchao, 2011); นันทมนัส บุญโหล่ง (Nanmanas Bunlong, 2009); นุชระพี สุทธิกุล (Nuchrapee Suthikul, 1997) ที่พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ

4. พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 พบว่า พนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกวิทย์ ปฏิสัมพันธ์ (Akawit Patisampitakul, 2011); เมตตา คำพิบูลย์ (Metta Kumpibool, 2010); กองมณี สุรวงษ์สิน (Kongmanee Surawongsin, 2008); สุวิภา อนุจรพันธ์ (Suwipha Anuchornphan, 2007) พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ

5. ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6 พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกวิทย์ ปฏิสัมพันธ์ (Akawit Patisampitakul, 2011); เมตตา คำพิบูลย์ (Metta Kumpibool, 2010); กองมณี สุรวงษ์สิน (Kongmanee Surawongsin, 2008); สุวิภา อนุจรพันธ์ (Suwipha Anuchornphan, 2007); ประสงค์ ธีรพงศ์นภาลัย (Prasong Tirapongnapalai, 1998) และ นุชระพี สุทธิกุล (Nuchrapee Suthikul, 1997) พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ

สรุปผลการวิจัย

พฤติกรรมด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.52 ส่วนด้านพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของพนักงาน อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.50

1. พนักงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน

2. พนักงานที่มีโรคประจำตัวต่างกันมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน ($p < 0.05$)

3. ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพของพนักงานโรงพยาบาลบางปะกอก 1 ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ, การรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ, การรับรู้ความสามารถตนเอง

ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและการรับรู้ภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ($p < 0.01$)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ด้านการรับรู้ความสามารถตนเองของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของพนักงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพสูงที่สุด ดังนั้นในการวางแผนโครงการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาล ควรวางแผนจัดกิจกรรมที่เหมาะสมมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพของพนักงาน เพียงพอกับความต้องการและเป็นไปในทางปฏิบัติ เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรตระหนักถึงความรับผิดชอบในการดูแลส่งเสริมสุขภาพสำหรับตนเอง โดยเน้นให้มีพนักงานเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการดำเนินการให้พนักงานเกิดความมั่นใจ เชื่อว่าดี มีประโยชน์ คุ่มค่าและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เนื่องจากจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมสุขภาพให้กับประชาชน อันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุข จนเกิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของพนักงานอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก แต่ว่าด้านกิจกรรมทางด้านร่างกาย และด้านการส่งเสริมโภชนาการ อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ดังนั้นจึงควรนำปัจจัยดังกล่าวมากำหนดแผนงานสุขศึกษาให้ครอบคลุมชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ดียิ่งขึ้น โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพ มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านกิจกรรมทางด้านร่างกายและด้านการส่งเสริมโภชนาการเพื่อความยั่งยืนในการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งทำให้สามารถทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ และตัวแปรด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพของพนักงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ จึงควรนำข้อมูลเหล่านี้ไปทำการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อหารูปแบบในการส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมกับบุคลากร เพื่อดูประสิทธิผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลังจากการนำปัจจัยด้านการรับรู้ มาปรับใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ

2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการขยายผลหรือศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของแผนกอื่น ๆ หรือขยายกลุ่มตัวอย่างให้กว้างขึ้น หรือนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มผู้ป่วยโรคต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาสาธารณสุข โดยสร้างตัวแปรแต่ละตัวให้ครอบคลุม เพื่อจะได้นำมาพัฒนาและสร้างเสริมพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ให้เหมาะสม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย และแผนการดำเนินงานการส่งเสริมสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีของ รองศาสตราจารย์ ดร. วัฒน์ บุญกอบ รองศาสตราจารย์ ดร. จันทร์จาริ เกตุมาโร และอาจารย์ ดร. เกษม ชูรัตน์ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่เสียสละเวลาในการให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยความห่วงใยเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และประทับใจในความเมตตากรุณาที่อาจารย์มอบให้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาสุขภาพศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหงทุกท่าน ที่ได้ประสาทความรู้ และถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีคุณค่าในการศึกษา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.สุริยันต์ สมพงษ์ คุณรัตนา สารพิมาน นายพลศักดิ์ ทองดี นางสาวณัฏฐ์พิจา จันทรศรี และนางวลัยลักษณ์ เพ็งแก้ว ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบพระคุณพลเรือตรี นายแพทย์เชาว์ ปุจฉาการ กรรมการผู้อำนวยการโรงพยาบาลบางปะกอก 1 และพนักงานทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลและแจกแบบสอบถามเพื่อนำมาประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอบคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่เป็นแรงบันดาลใจ มุ่งมั่น สู้ความสำเร็จในครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาสุขภาพศึกษาที่คอยเป็นกำลังใจให้ตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณทุกท่านที่ช่วยเหลือทั้งที่เอื่อยนามและไม่เอื่อยนามที่คอยสนับสนุนส่งเสริมตลอดการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

References

- Akawit Patisampitakul. (2011). *Factors related to health promotion behaviors of health personnel in Rajanukul Institute*. (Master's thesis). Kasetsart University.
- Bureau of Policy and Strategy. (2011). *Health promotion and disease prevention National level*. Bangkok: Printing house Sam Charoen Phanit.
- Chuanpit Charoenpong. (2013). *Factors related to health promotion behaviors of nursing students in St. Theresa International College*. (Master's thesis). Kasetsart University.
- Kongmanee Surawongsin. (2008). *Factors relating to health promotion behaviors of health personnel in Permanent Secretary Ministry of Public Health*. (Master's thesis). Kasetsart University.
- Kunchalee Poomarintra. (1992). *The relationship between knowledge of health care and self-care behavior in school-aged children*. (Master's thesis). Mahidol University.
- Metta Kumpibool. (2010). *Factors relating to health promotion behaviors of health personnel in the department of disease control*. (Master's thesis). Kasetsart University.
- Nanmanas Bunlong. (2009). *Factors related to health promoting behaviors of health personnel in general hospitals, Phangnga Province*. (Master's thesis). Burapha University.
- Naowarat Wisaichon. (2011). *Health promotion behavior of people in Songphenong Municipality, suphanburi province*. (Master's thesis). Kasetsart University.
- Nuchrapee Suthikul. (1997). *Health promoting behavior of primary school teachers Bangkok Metropolitan*. (Master's thesis). Mahidol University.
- Padthama Santiwongdech. (2007). *Behaviors in health promotion for bma medical college personnel*. (Master's thesis). Ramkhamhaeng University.
- Pender, N.J. (1996). *Health Promotion in Nursing Practice*. (3rd ed.). Appleton and Lange Stamford, Connecticut.

- Prasong Tirapongnapalai. (1998). *Factors affeting health promotion behaviors among secondary school teachers, Department of General Education, Bangkok*. (Master's thesis). Mahidol University.
- Strategy and Planning Division. (2013). *Sickness Report Summary*. Retrieved February 21, 2017, from <http://www.moph.go.th>.
- Supa Intorn. (2004). *Relationships between selected factors and exercise behaviors of middle aged adult in Nakorn Sawan Province*. (Master's thesis). Chulalongkorn University.
- Suwipha Anuchornphan. (2007). *Factors related to health promoting behaviors of commissioned officers in Armed Forces Security Center, Supreme Command Headquarters*. (Master's thesis). Kasetsart University.
- Wanchai Yiangkulchao. (2011). *Factors Related to health promoting behaviors of families in the area of Banchang Health Center Nakhon Si Thammarat Province*. (Master's thesis). Walailak University.

Received : December 12, 2018

Revised : January 8, 2019

Accepted : January 16, 2019